

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор НПУ імені М. П. Драгоманова
академік _____ **В.П. Андрущенко**
«__» _____ 2020 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з «Філософії»
для вступників до аспірантури на
усі освітньо-наукові програми
НПУ імені М.П. Драгоманова**

Київ – 2020

Пояснювальна записка

Вступники на програму підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації для здобуття ступеня доктора філософії PhD усіх спеціальностей НПУ імені М.П. Драгоманова складають письмовий екзамен з «філософії».

Білеті розроблені на основі програми для вступників до аспірантури відповідно до правил прийому Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Білеті для складання іспиту мають чотири теоретичні питання.

Метою програми вступного іспиту є оцінювання рівня теоретико-методологічної підготовки вступника та його вміння використовувати теоретичні знання для вирішення найбільш актуальних проблем сучасності, екстраполювати наявні знання у сферу конкретно-наукових досліджень, встановлюючи взаємозв'язки між теорією і практикою, в тому числі і у професійній діяльності.

Оцінювання вступника за відповідями на питаннях білету здійснюється за 4-бальною шкалою.

Критерії оцінювання відповіді вступника на питання білету:

Оцінка «Відмінно» виставляється, якщо продемонстровано повний, розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання білету; показано творчі здібності у процесі викладу проблеми; проаналізовано увесь необхідний для вкладу проблеми перелік категорій; засвідчено вміння користуватися методами історико-філософського дослідження; розуміння наявних у сучасному соціокультурному бутті проблем та окреслено шляхи їхнього вирішення.

Оцінка «Добре» – не виконано хоча б одну з вимог для отримання найвищого балу, допущені помилки під час наведення аргументації чи посилання на літературу, що впливає на логіку та висновки під час відповіді.

Оцінка «Задовільно» – не виконано три вимоги для отримання найвищого балу; зміст відповіді, аргументи, висновки відповіді не є правильними чи загально визнаними за відсутності у відповіді доказів і раціональних аргументів на їхню користь.

Оцінка «Незадовільно» – не виконано три та більше вимог для отримання найвищого балу та допущені значимі помилки під час відповіді, внаслідок чого вступник прийшов до неправильних висновків або ж висловлював свою позицію апелюючи тільки до власних переконань, а не авторитетних джерел; зміст відповіді демонструє незнання вступником необхідного для подальшої наукової роботи історико-філософського матеріалу.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЛОСОФІЯ»

Тема 1. Філософія, її походження, основні проблеми та функції

Значення терміну «філософія», розширене уявлення про його зміст. Філософія як умонастрій, розумова діяльність, сукупність світоглядних знань. Світогляд, його типи і ознаки. Міф як духовна передумова філософії та світогляд первісно-родового суспільства. Головні риси і виміри міфу. Консерватизм міфологічного світогляду. Трансформація міфу під впливом суспільних змін. Соціальні, політичні і пізнавальні передумови філософського світогляду. Феномен філософування, уявлення про його витoki (подив, сумнів, страх, страждання, свобода, вина, стрес тощо). Відкриття метафізичної реальності, становлення предмету та лексику філософії. Суб'єкт філософування: інтенціональність,

рефлексивність, герменевтична діяльність. Засоби та цілеспрямовання філософської діяльності. Специфіка результатів філософування – філософських знань.

Природа філософських проблем, їх зв'язок з основоположними питаннями людського буття. Узагальнене відображення ними пограничних ситуацій, значимих дім індивіда та суспільства. Смесложиттєвий сєнс філософської проблематики. Головні групи смєсложиттєвих питань і відповідні розділи філософії. Питання про позафізичні, незмінні, надійні підстави суццого (Мєтафізика і її підрозділи: онтологія, спекулятивні теологія, психологія, космологія). Про змінюваність і плінність суццого та закономірності змін (Діалектика), Про пізнаваність мєтафізичних і діалектичних феноменів, умови істинності знань (Гносеологія і феноменологія). Про здатність людини пізнанням і практичною діяльністю змінювати і стабілізувати суцце (Праксеологія). Природа як підстава і сфера існування людини (Натурфілософія). Про природні і мєтафізичні виміри людини, умови її існування, сутність і призначення (Філософська антропологія). Про підстави суспільства, його стабільності і змінюваності (Соціальна філософія). Питання про рушійні сили історії, її закономірності, спрямованість і сєнс (Філософія історії). Про можливості і межі наукового і філософського пізнання природи, людини, історії, мєтафізичних реалій, та про ефективні методи отримання істинних знань (Філософія науки і філософська методологій). Особливості феноменології, логіки осмєслєння і розв'язання філософських проблем. Плюралізм і взаємосуперечливість розв'язків. Необхідність діахронного, історичного підходу до їх вивчення і засвоєння Особистісна значимість знань про наявні варіанти розв'язання смєсложиттєвих питань.

Соціокультурний сєнс філософи, її загальні особливості у порівнянні з міфом, релігією, мистецтвом і наукою. Суспільна значущість філософії. Світоглядна, методологічна, пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, прогностична, критична функції. Умови функціонування філософії в соціокультурній системі. Акумуляція і трансляція світоглядного досвіду. Роль освіти. Місце філософії у вищій освіті, її значення для формування творчої особистості фахівця. Повнофункціональна особистість. Базові і актуалізуючі потреби. Роль фахових дисциплін у підготовці фахівця до задоволення базових потреб. Роль філософії в актуалізації його понад потреб. Риси повнофункціональної особистості, формуванню яких сприяє засвоєння філософії. Самостійність мислення і незалежність від авторитетів. Глибока самосвідомість і рефлексія. Гнучкість і здатність до самоперебудови у відповідності зі зміною обставин життя. Концептуалізована система ціннісних уявлєнь. Здатність до герменевтичної діяльності і розуміння. Здатність до творчості, смєслонаповнення власного життя, стійкість щодо абсурду.

Тема 2. Філософія стародавнього Сходу та антична філософія Європи

Умови формування та загальні риси філософії Стародавності. Передфілософія в Стародавній Індії. Вєди, Упанішади, Араньяки. Махабхарата і Рамаєна. Особливості ведичної релігії, її трансформація під впливом суспільних змін в епоху, «бродіння умів». Ортодоксальні даршани: санкх'я, йога, ньєя, вайшешика, миманса, веданта. Неортодоксальні філософсько-релігійні вчення: чарвака-локаята. джайнізм, буддизм. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Давньокитайська міфологія та епос. Епоха «царств, що борються». Конфуцій про підстави суспільного порядку. Мудрість і суспільна гармонія. Даосизм про начала буття та ідеал мудреця. Мєтафізика, праксеологія і антропологія даосизму. Школа моїстів. Роль освіти в Стародавньому Китаї. Антична філософія, її витоки та особливості. Міф і логос. Соціальні передумови еволюції міфу до логосу. Досократична філософія. Мілетська школа (Фалєс, Анаксимандр, Анаксимєн). Піфагор та піфагорійська школа. Філософія Гєракліта Ефєського. Елєйська школа (Ксєнофан, Парменід, Зєнон, Мєлісс). Філософські погляди Емпєдокла і Анаксагора. Атомістична школа (Лєвкіпп, Дємокрит та інші). Софістика. Сократ та становлення

античної філософської класики. Класика як соціокультурний феномен. Сократичний переворот у філософії, його зміст. Сократичні школи. Головні проблеми і розділи філософії Платона. Принцип софійності. Діалог і діалектика. Антропологія, психологія і політичні погляди. Платонівська Академія. Філософська система Аристотеля, його метафізика, антропологія, соціологія і методологія. Епістемний принцип. Метафізика і формальна логіка. Лікей. Елліністична та римська філософія. Епоха еллінізму, її особливості. Головні школи елліністичної і римської філософії. Стоїцизм: Зенон Кітійський, Хрисіпп із Сол, Патеній, Посідоній, Сенека, Епіктет, Марк Аврелій. Епікуреїзм: Епікур, Лукрецій Кар. Скептицизм: Піррон, Тімон Фліунський, Енесідем, Агріппа, Секст Емпірик. Неоплатонізм: Плотін, Порфірій, Ямвліх, Саллюстій, Прокл, Іоанн Дамаський, Вплив неоплатонізму на розвиток християнської середньовічної філософії. Антична освіта і головні типи навчальних закладів. Місце філософії в античній освіті.

Тема 3. Особливості західноєвропейської філософії Середньовіччя і Відродження

Середньовічна культура, її релігійні і світські виміри. Релігійний ґрунт середньовічної філософії. Особливості її проблематики. Монотеїзм і креаціонізм. Тринітарна проблема. Час і вічність. Одкровення і знання. Віра і розум. Проблема теодицеї. Антропологічна проблематика. Есхатологічні питання. Особливості методологічних пошуків. Про періодизацію середньовічної філософії. Апологетика, її філософський зміст. Іустин Мученик, Татіан Сірієць, Квінт Тертуліан, Іриней Ліонський, особливості їхнього бачення метафізичних і антропологічних проблем. Александрійська катехітична школа. Александрійські апологети - Климент і Оріген. Доктрина трьох смислів Біблії. Боротьба апологетів проти ересей (гностицизму, маніхейства, докетизму, субординаціонізму, аріяства). Східна та західна патристика у пошуках філософських засад. Каппадокійські отці церкви - Василій Великий, Григорій Нісський, Григорій Назіанзин. Звернення до неоплатонізму як засобу розв'язання теологічних питань. Західні патристи - Амвросій, Ієронім, Аврелій Августин, їхні філософські знахідки. Псевдо-Діонісій Ареопагіт і містична теологія. Філософські орієнтації ранньої схоластики. Роль Іоанна Дамаскіна, Марціана Капелли, Северина Боеція у становленні середньовічної освіти, Каролінгське відродження. Феномен школи. Філософські питання організації освітнього процесу. Схоластика. Універсальні поняття як начала систематизації знань і їх викладання. Алкуїн Йоркський, Фредегізій Турський і загострення проблеми універсалій. Реалізм (Іоанн Скот Еріугена, Ансельм Кентерберійський). Номіналізм (Іоанн Росцелін, П'єр Абеляр). Ісламські та іудаїстські впливи на схоластичну філософію. Апь-Кінді. Аль-Фарабі, Ібн-Сіна, Аль-Газалі, Ібн-Рушд, Філон Александрійський, Саадія бен Юсиф, Ізраелі, Соломон ібн Гебіроль, Ієгуда Галеві, Мойсей Маймонід. Арабський та єврейський аристотелізм. Розквіт та криза схоластичної філософії. Феномен університету, його особливості у порівнянні з Академією, Ліцеєм, Школою. Сігер Брабантський і «латинський» аверроїзм в Сорбонні. Розповсюдження аристотелізму в Оксфорді (Роберт Гроссетест, Роджер Бекон). Паризькі дискусії щодо аверроїзму і аристотелізму. Етьєн Тамп'є, Джованні Бонавентура, Альберт Великий. Фома Аквінський, його погляди на головну проблематику схоластики. Реакція на томізм. Іоанн Дунс Скот, Вільям Оккам та інші. Пізньосередньовічна містика. Спекулятивні і морально-практичні течії в релігійній містиці. Сутність містики. Західна містика пізнього середньовіччя (Іоганн (Мейстер) Екхарт, Генріх Сузо, Іоганн Таулер, Ян ван Рюїсбрук). Східна Пізньо середньовічна містика, як наслідок розчарування схоластикою. Григорій Палама: ісихазм та синергія.

Ренесансний гуманізм та індивідуалізм. Данте, Петрарка, Салютаті, Бруні, Альберті, Манетті - їх роль у популяризації античної культури. Концепції «громадянського гуманізму». Стиль мислення і життя гуманістів епохи Відродження. Спроба Л. Валли відродити епікуреїзм та гедоністичний індивідуалізм. Неоплатонізм,

піфагореїзм та ареопагітика у творчості М.Кузанського. Флорентійська Академія. Гімназія. Платонізм Пітона, Фічіно і Мірандоли. Аристотелізм П.Помпонаці. Реформація, її ідеї. Феномен протестантизму, його течії та зв'язок з середньовічною містикою. Соціальні теорії (М.Макиавеллі, Т.Мор, Т.Кампанелли та ін.). Гуманістичні ідеї Еразма Роттердамського. Природознавчі досягнення М. Коперніка, Й.Кеплера, Парацельса. Злам середньовічного уявлення про Землю як центр універсуму і про людину як царя природи, Пантеїзм Дж. Бруно. Скептицизм М. Монтеня. Значення національних мов і традицій у становленні нового світобачення.

Тема 4. Західноєвропейська філософія Нового часу

Особливості епохи. Новий час і Бароко. Формування нової парадигми філософування. Наукова революція XVII ст. та проблема методу пізнання. Механіцизм, раціоналізм та емпіризм. Натуралістична антропологія Фр. Бекона, розробка нової моделі науки, емпіричного методу і розкриття причин помилок у пізнанні. Механістичний матеріалізм Т. Гоббса, його вчення про державу. Р.Декарт про самосвідомість як сутнісну властивість людини, про метод пізнання, Психофізична проблема. Раціоналізм Декарта, його послідовники. Б.Паскаль про можливості та межі розуму. Поняття субстанції в філософії Б.Спінози. Структура світу і структура розуму. Розум і пристрасті. Необхідність, творчість, свобода. Монадологія В.Ляйбніца. Проблема несвідомого. Особистісний вимір буття. Свобода, вибір, теодицея. Д.Локк і його критика теорії природжених ідей Декарта. Людська душа і проблеми її виховання. Філософія Локка і освіта. Суб'єктивно-ідеалістичні теорії XVIII ст. П.Бейль, Д.Берклі, Г'юм. Проблема людини у філософії Просвітництва. Монтеск'є, Вольтер, Руссо. Французькі матеріалісти XVIII ст. про людину як складну машину: Ламетрі, Дідро, Гельвецій, Гольбах. Особливості механістичної методології в гуманітарних та природничих науках.

Тема 5. Філософія німецького ідеалізму

Просвіта, романтизм, класицизм в європейській культурі. Передумови зародження класичної філософії. Німецьке просвітництво, його особливості: Лессінг, Шиллер, Гете. Ляйбніцеанство і вольфганство. Роль середньовічної містики і протестантизму. Романтизм, його вплив на філософування. Специфіка і місце німецької класичної філософії в історії філософської думки. І.Кант, два періоди його творчості. Сутність «коперніканського перевороту». Головні питання, що цікавили Канта в критичний період. Метафізика і наука. Межі метафізики. Гносеологія і антропологія. Людина як громадянин світів природи, свободи і краси. Теоретичний і практичний розум, здатність судження. Агностицизм І.Канта. Суб'єктивний ідеалізм Й.Г.Фіхте, його полеміка з Кантом. Три підстави «Науковчення», діалектика Фіхте. Проблема «іншого Я». Ф.В.Й. Шеллінг, головні проблеми та періоди його творчості, Натурфілософія і об'єктивний ідеалізм Шеллінга. Система трансцендентального ідеалізму, її підрозділи і проблеми. Полеміка з Фіхте і Гегелем. Філософія Одкровення. Роль пізнього Шеллінга у загостренні кризи класичної філософії. Абсолютний ідеалізм Г.В.Ф. Гегеля, його «енциклопедія філософських наук». Гегель як освітянин. Метафізичні підстави «Енциклопедії». Діалектика і діалектична логіка. Натурфілософія і філософія духу. Антропологічні погляди Гегеля, його філософія історії. Система і метод; критичні зауваження Шеллінга щодо їх співвідношення. Л.Фойєрбах як критик гегельянства. Антропологічний матеріалізм Фойєрбаха, його натурфілософія і антропологія. Людина як природна, чуттєво-тілесна істота. Чуттєвість і розум. Спілкування та існування людської сутності. Любов як основа спілкування, Універсальність людини, Л.Фойєрбах і криза класичної філософії.

Тема 6. Філософські вчення XIX - початку XX століття

Зміна парадигми філософського мислення у XIX – поч. XX ст. Поняття класичної та некласичної філософії. Основні відмінності класичної та некласичної філософії.

Марксистська соціоцентрична парадигма людини. Передумови становлення марксизму та його філософії. Проблема відчуження в марксизмі. Діалектичний та історичний матеріалізм. Практика як основа діалектико-матеріалістичного розуміння природи й суспільства. Матеріалістичне розуміння історії. Феномен суспільно-економічної формації. Основні етапи розвитку марксизму.

Неокантіанство. Марбурзька школа неокантіанства. Основні ідеї Г. Когена та П. Наторпа. Баденська школа неокантіанства: В. Віндельбанд, Г. Ріккерт. Формування методології гуманітарного знання.

«Філософія життя». Філософія А. Шопенгауера. «Світ як воля та уявлення». Закон достатньої підстави, метафізичний волюнтаризм А. Шопенгауера. Поняття волі до життя і види її об'єктивації. Концепція «переоцінки цінностей» Ф. Ніцше.

Зародження «філософії науки». Виникнення та особливості розвитку філософії науки в XIX ст. Позитивізм (О. Конт, Дж. С. Мілль, Г. Спенсер). «Другий» позитивізм або емпіріокритицизм (Е. Мах, Р. Авенаріус): основні ідеї та причини впливу серед природознавців. Другий позитивізм на рубежі XIX-XX ст. Неопозитивізм. Віденський гурток (М.Шлік, О.Нейрат). Львівсько-Варшавська школа (К.Твардовський, О.Айдукевич, А.Тарський) Роль Б.Рассела і Л. Вітгенштайна у розвитку позитивізму. Постпозитивізм (М.Бунге, У.Солларс, К.Поппер, Т.Кун, І.Лакатос, П.Феєрабенд, С.Тулмін та ін.).

Герменевтична філософія науки. В. Дільтей про людське життя як культурно-історичний процес.

Екзистенціалізм С. К'єркегора. Людина як духовна істота, здатність до вибору і самовизначення. Екзистенціалізм М. Гайдеггера, Ж.-П. Сартра, А. Камю і К. Ясперса. Людина в загальній структурі буття. Сенс існування. Проблема свободи. Екзистенціальні інтенції представників Київської філософської школи. М. Бердяєв, С. Булгаков, Л. Шестов,

Філософія прагматизму.«Принцип Пірса». Основні ідеї філософії У. Джеймса.

Психоаналіз З. Фрейда. Структура психіки за Фрейдом. Психоаналітична антропологія людського буття. Неофрейдизм. Структура і архетипи колективного несвідомого у філософії К. Юнга. Любов як найвища цінність у філософії Е. Фромма.

Тема 7. Своєрідність та основні етапи розвитку філософської думки в Україні

Особливості світогляду давніх слов'ян. Зародження філософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості. Головні літературно-філософські пам'ятники киеворуського періоду та їхні автори. Феодосій Печерський. Митрополит Іларіон: «Слово про Закон і Благодать».

Рецепції Ренесансу в Україні. Полемічна література. Філософські погляди І. Вишенського. Громадянський гуманізм світоглядної позиції С. Оріховського-Роксолана. Павло Русин. Г. Смотрицький.

Філософія Києво-Могилянської академії. П. Могила і його роль у розвитку української філософської думки. Становлення української літературної мови. Проблеми онтології, натурфілософії та ідеї гуманізму у творах вчених КМА. І. Гізель, Г. Кониський, С. Яворський. Феофан Прокопович: теорія просвітницького абсолютизму.

Г. Сковорода та його філософське вчення. Принцип самопізнання. Учення Г. Сковороди про дві натури і три світи. Морально-етична проблематика.

Особливості розвитку ідеї Просвітництва в Україні. Філософські погляди. П. Лодія. Розумний егоїзм Я. Козельського.

Українська академічна філософія XIX ст. Філософські погляди І. Скворцова. Гносеологія В. Карпова. Філософія П. Юркевича, його вчення про ідею. Екзистенційні мотиви в творчості П. Юркевича.

Витоки української національної ідеї. Етнопсихологія М. Костомарова. Суспільно-політичні ідеї у творчій спадщині членів Кирило-Мефодіївського братства Філософські ідеї у творчості Тараса Шевченка. Філософія мови О. Потебні. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова. Історіософія М. Грушевського.

Філософські та суспільно-політичні ідеї в українській літературі та публіцистиці на зламі XIX–XX ст. Вчення про ноосферу В. Вернадського. Філософські погляди І. Франка, Л. Українки, П. Грабовського, М. Коцюбинського. Суспільно-політичні погляди В. Липинського. Націоналізм Д. Донцова. Д. Чижевський про чинники формування української духовності.

Тема 8. Множинність сучасних філософських ідей.

Характерні риси духовної культури XX століття. Плюралізм сучасної філософії. Феноменологічна філософія про світ людського життя. Основи феноменології Е. Гуссерля. Вплив феноменології на сучасну філософію. Особливості феноменологічної методології.

Філософська антропологія в Німеччині. М. Шелер. Г. Плеснер. А. Гелен. Культурна антропологія. Герменевтика як методологія наук про дух. В. Дільтей. Г. Гадамер.

Філософія історії. О. Шпенглер. Філософія історії О. Шпенглера як філософія культури. А. Тойнбі. К. Ясперс.

Філософський постмодернізм: Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Дерріда. Ідейні витоки та своєрідність філософської позиції представників Франкфуртської школи. К. Хоркхаймер. Т. Адорно. Г. Маркузе.

Німецький екзистенціалізм: М. Гайдеггер і К. Ясперс. Людина як екзистенція. Екзистенція і комунікація. Людина в «прикордонних ситуаціях». Поняття «осьового часу» в філософії К. Ясперса. Єдність історії та людства. Французький екзистенціалізм: Ж.-П. Сартр і А. Камю. Концепція «абсолютної свободи» Ж.-П. Сартра. Філософія абсурду А. Камю. «Філософія бунту» А. Камю.

Сучасна релігійна філософія. Неотомізм. Вчення П. Тейяра де Шардена про людину як центр світової еволюції. Персоналізм.

Тема 9. Метафізика, її підрозділи. Онтологія.

Метафізика і діалектика як протилежні світоглядні орієнтації, їх взаємодоповнюваність. Софійно-містична природа діалектики та епістемно-раціональні витоки метафізики. Метафізика, її головні проблеми. Поняття про суще та його метафізичну першооснову, або буття. Головні концепції буття, поділ метафізики у відповідальності з ними. Спекулятивна космологія. Космос, або буття порядку. Хаос, космос і номос. Наявні космогонічні гіпотези, Проблема першопричини. Матерія і форма. Детермінізм механістичний та ймовірний. Біфуркаційна мораль еволюції, необхідність і випадок. Час і простір. Порядок з хаосу. Проблема самоорганізації суцього.

Онтологія, матеріалізм, ідеалізм, віталізм. Абстрактність традиційних онтологічних концепцій. Онтологія людського існування. Буття як діяльність, спілкування, культура. Сущє, належне, обов'язкове, можливе. Реальне та ідеальне. Природа ідеального. Буття і ніщо. Спекулятивна психологія. Буття як дух. Дух як субстанція. Спірітуалізм. Дух як акциденція. Феноменологія духу. Свідомість і несвідоме. Дух як суб'єкт, або душа. Анімізм. Природа душі, її темпоральність. Проблеми розрушимості душі. Душа і психіка. Душа і екзистенція. Персоналізм. Буття «в собі і для себе», «тут-буття». Проблема

трансценденції. Спекулятивна теологія як частина метафізики. Бог як буттєва першооснова суцього, питання про його іманентність і трансцендентальність. Пантеїзм, деїзм, теїзм. Докази буття Бога. Позитивна, негативна, діалектика теологія. Можливості і межі метафізичної методології в цілому.

Діалектика, її проблематика та версії: об'єктивна, суб'єктивна, негативна, трагічна, абсолютна. Проблема константного у плинності буття. Закон, Закон як розмірність плину. Закон як сутність, суперечність, єдність протилежностей. Закон як циклічність у плинні змін суцього. Діалектика і сучасна синергетика. Питання про передбачуваність майбутнього. Проблема теорії діалектики та інваріантності її змісту. Принципи, категорії, закони. Закон взаємного переходу кількості та якості. Закон єдності та боротьби протилежностей. Закон заперечення заперечення. Філософські суперечки навколо законів діалектики та її принципів. Модифікації законів діалектики в сучасних філософських доктринах. Людський, або суб'єктивний компонент, та особливості, можливості і межі діалектичної методології.

Тема 10. Гносеологія і праксеологія

Гносис і праксис в історії філософії, осмислення їх суперечливої єдності, Загальна структура практичної і пізнавальної діяльності. Визначення гносеології (теорії пізнання) і праксеології (вчення про практику). Гносеологія. Еволюція її проблематики від питань про пізнаваність метафізичних реалій до проблем наукового пізнання. Гностицизм і агностицизм. Пізнання як відображення, відношення, комунікація і діяльність. Структурні складові пізнавальної діяльності (об'єкт, суб'єкт, мета, засоби, результати). Об'єкт пізнання. Особливості об'єктів природознавства, суспільствознавства та філософії. Об'єкт як дійсність, можливість, мовна реальність. Даність і заданість об'єкта, проблема його спостережуваності та визначеності. Матеріальні, духовні, діяльнісні передумови локалізації і визначення об'єкта. Об'єкт і предмет пізнання. Предмет як пізнавальна проблема. Суб'єкт пізнання: тілесність, духовність, активність. Відображення і сенсорна інформація. Духовні виміри суб'єкта. Самосвідомість і опредметнення інформації. Рефлексія як реконструкція суб'єктивних передумов перетворення предмета. Комунікація, розуміння, тлумачення. Суб'єкт як епіцентр пізнавальної активності. Феномен творчого натхнення. Мета пізнавальної діяльності суб'єкта, питання про її визначеність. Засоби, форми і методи пізнання. Знання як результат пізнавальної діяльності. Форми знання. Знання і цінність. Знання і значимість. Проблема істини та головні версії її розв'язків. Істина як алетєя, відповідність, узгодженість, конвенція, Інструментальна цінність, процес. Об'єктивність істини та її критерії. Конкретність істини. Істина і метод. Істина і буття. Праксеологія. Пізнання в контексті соціально-практичної життєдіяльності. Проблема практики в історії філософії. Структура практики, її різновиди. Труд, спілкування, практична діяльність в науці. Можливості і межі практики як критерію істини. Практика і цінності. Особливості практичної свідомості. Практика як відтворення і практика як творчість. Індивідуальні та суспільні сторони практики. Практика, суспільство, культура. Людинотворча функція практики. Пізнавальна і практична творчість як філософська проблема. Натхнення. Творча воля. Талант і хист як соціокультурний феномен. Творча Інтуїція. Інсайт. Творчість, свобода, об'єктивація і комунікація. «Трагедія» творчості, людини.

Тема 11. Філософія науки і філософська методологія

Філософія науки, її предмет. Наука як особлива форма пізнання, сфера культури та соціальна інституція. Специфічні ознаки науки як форми пізнавальної діяльності. Особливості її об'єкта, суб'єкта, цілеспрямування, засобів і результатів. Метафізичні проблеми та онтологічні підстави науки. Діалектична проблематика наукового

пізнання. «Нормальна» і «революційна» наука, моделі її еволюції. Інтерналістський та екстерналістський підходи до еволюційних процесів в науці. Гносеологічні та праксеологічні проблеми конкретних наук, їх осмислення філософією науки. Ідеали науковості та істинності. Ідеали і норми обґрунтування і побудови наукового звання. Особливості об'єктів природознавства, соціології і антропології. Риси особистості «ідеального» вченого як суб'єкта наукового пізнання. Наукова творчість. Наука і практика. Соціально-практична детермінація цілеспрямованості науки. Методологічні підстави наукової діяльності, їх структура і зміст. Науковий метод і методи науки. Класифікація методів. Логіка наукового дослідження, Наука і техніка. Нові інформаційні технології в науці і освіті. Наукове дослідження. Філософські дискусії про його засади, етапи, структуру. Об'єкт і предмет дослідження. Проблема і гіпотетика дослідження. Мета дослідницької діяльності. Підбір засобів. Виклад і обґрунтування наукових результатів. Феномен кваліфікаційної роботи (курсової, дипломної, магістерської).

Філософська методологія, її місце серед спеціальних і загальнонаукових методів. Методи, їх різновиди та класифікація. Особливості методів філософського пізнання, можливості і межі їх експансії в науку. Традиційна метафізична методологія і притаманні їй критерії науковості. Еволюція метафізичної методології. Вимоги метафізики щодо отримання, верифікації і оформлення знань. Метафізика і формальна логіка, Достойнства і межі метафізичної методології, діалектична методологія, еволюція її змісту. Діалектика як логіка пізнавальної діяльності і як логіка викладу отриманих результатів. Вимоги діалектичної логіки: взаємкореляція логічного та історичного, абстрактного і конкретного, врахування взаємодоповнюваності аспектів істини тощо. Філософська компаративістика. Підстави, можливості і межі порівняльного аналізу. Герменевтична методологія. Науковий текст, передумови його розуміння. Культура як текст. Герменевтика в контексті пізнавальної і соціокультурної діяльності. Феноменологія як філософська методологія. Структуралізм як методологічна доктрина, її можливості і межі. Реконструкція, дискурс і деконструкція як прийоми роботи зі смислами. Методологія лінгвістичного аналізу. Взаємодоповнюваність філософсько-методологічних доктрин. Проблема їх синтезу.

Тема 12. Натурфілософія і філософська антропологія

Натурфілософія. Природа як всезагальний предмет практики і філософування. Проблема єдності природознавства та побудови інтегральної картини світу. Розв'язки даної проблеми у головних версіях натурфілософії. Натурфілософія і метафізична та гносеологічна проблематика природничих наук. Концепції походження Всесвіту, життя, антропосоціогенезу. Роль впливу природного середовища на історію. Екологічні проблеми. Природа в ціннісних вимірах. Натурфілософія і діалектика природи. Діалектична проблематика природознавства. Можливості і межі діалектичної натурфілософії. Природа і свобода. Філософська антропологія. Версії антропогенезу. Метафізика людини як «громадянина двох світів». Світ природи і тілесність людської істоти. Світ свободи і метафізичні виміри людини. Есенціалістський та екзистенціальний підходи до них. Метафізика людської сутності. Сутність як даність або душа. Душа і психіка. Феномен «Я», його пояснення. Душа, дух, духовний світ. Свідомість, несвідоме, совість. Почуття, розсудок, розум. Страждання, страх, воля. Віра, надія, любов. Сутність людини як заданість процесом існування в суспільстві і культурі. Душа і екзистенція. Первинність існування щодо сутності. Часовість, кінечність екзистенції. Екзистенція як існування на межі сущого і буття. Буття «в собі і для себе», «тут-буття». Трансцендування і трансценденція. Творчість і самотворення. Свобода і відповідальність. Існування і комунікація. Існування аутентичне і неаутентичне. Істина існування, Проблема «пограничних ситуацій» в есенціалізмі і екзистенціалізмі. Проблема сенсу людського

буття. Смысл і абсурд. Цінності. Цінність і оцінка. Проблема онтологічного статусу цінностей та їх роль в існуванні людини. Цінності і культура.

Тема 13. Соціальна філософія і філософія історії.

Предмет соціальної філософії. Головні групи проблем. Онтологія суспільного буття. Соціальний атомізм та соціальний холізм. Суспільний простір і час. Суспільні і міжособистісні відносини: родинні, економічні, політичні, духовні. Проблема визначальних відносин. Суспільні відносини і соціальні структури. Рід, плем'я, нація. Місто і село. Політичні партії. Соціальні страти: верстви, прошарки, касти. Професійно-освітні спільноти. Суспільні відносини і суспільна діяльність. Соціальна праксеологія, Матеріальне і духовне виробництво. Технологічні, суспільні, людські виміри матеріального виробництва, його структура. Технологічний спосіб виробництва. Техніка і технологічний детермінізм. Технічні революції. Технологічні відносини та інформаційні технології. Концепції індустріального, постіндустріального, інформаційного суспільства. Межі матеріалістичної моделі суспільства. М.Вебер про єдність економічних і духовних факторів. Духовне виробництво, його зв'язок з матеріальною практикою. Чуттєво-надчуттєве буття людей, речей, відносин, діяльностей. Смысл, абсурд, цінність. Феномен ідеального. Ідеальне і ідеологія. Ідеальне і суспільна свідомість. Індивідуальна свідомість, або суб'єктивний дух. Надіндивідуальна свідомість, або об'єктивний дух. Мораль, політична свідомість, правосвідомість. Форми «абсолютного» духу - мистецтво, релігія, філософія. Соціальна гносеологія, її головні проблеми. Особливості соціального пізнання-предмету, суб'єкту, методів, ціле покладання, результатів. Ідеали науковості у галузі суспільствознавства. Соціально-гуманітарні науки як елемент вищої освіти. Методологія соціального пізнання. Номотетичний та ідеографічний методи.

Філософія історії. Історія як об'єктивний процес і наука, Метафізична проблематика історичної науки. Історичний час і простір. Проблема періодизації історії; її вирішення. Цикло-часові підходи. Теорії історичного кругообігу. Епохи цивілізації, культури. Лінійно-часові підходи до періодизації історії. Есхатологічна проблема. Натуралістичний підхід до історичного процесу. Природа, історія, космічні ритми буття. Географічна, демографічна та органічна школи. Циклічно-поступальна модель історичного часу. Формаційна періодизація історії. Економічне підґрунтя формації і матеріалістичне розуміння історії. Проблема рушійних законів історичного поступу. Закони історії і закони діалектики. Історична необхідність і свобода. Про особливості природної та історичної причинності. Причинність, доцільність, вибір. Добро і зло в історії. Проблема спрямованості, історії. Культура і духовність як протипага абсурду. Ціннісно-смыслові субстанції культури. Проблема «кінця» історії. Концепції цивілізаційного фіналізму, циклічності, катастрофізму. Майбутнє як предмет дослідження і прогнозування.

Тема 14. Філософія культури

Цінності і культура. Визначення культури. Творення культури. Культура і практика. Культура і ритуал. Культура і гра. Гра і дозвілля. Феномен дозвілля. Культура і праця. Штучне середовище. Техносфера та екологічна проблематика. Матеріальна і духовна культура. Поняття артефакту матеріальної культури. Артефакт і його смысл. Духовні витвори, їх класифікація. Хронотоп культури. Генотип та фенотип. Синхронізм та діахронізм культурогенезу. Віртуальне буття в культурі. Дитинство, молодість, зрілість, старість як виміри еволюції культури. Революція, дивергенція, конвергенція в культуро-творенні. Когнітивні, еротичні, фанатичні фактори культурогенезу. Педагогічні аспекти культури. Засвоєння, розпредмечення, розуміння культури. Загальнокультурна освіченість, майстерність, людяність. Культура як субстанція людяності.

Тема 15. Філософія освіти

Поняття філософії освіти, її предмет та функції. Філософія освіти в системі сучасного філософського знання. Філософія і педагогіка в предметному полі освіти.. Освіта у філософському вимірі. Сутність освіти. Філософсько-педагогічні уявлення епохи античності. Природовідповідність як принцип античної філософії і теорії виховання. Філософія освіти в країнах Західної Європи у середні віки та добу Відродження. Особливості розвитку філософії освіти в Новий час і добу Просвітництва. Розвиток філософії освіти у XIX-XX ст. Основні тенденції розвитку філософії освіти в культурі Постмодерну. Педагогічні проекти постмодерну. Основні напрями у філософії освіти др. пол. XX ст. Постмодернізм і посткласична парадигма освіти. Філософія освіти в Україні. Розвиток української освіти й педагогіки в Україні. Специфіка сучасних глобалізаційних процесів в українській освіті. Взаємозв'язок національних традицій та світових тенденцій в сучасній українській освіті. Освіта в Україні перед викликом інформаційного суспільства. Методологічні проблеми філософії освіти. Сутність філософської методології освіти. Становлення та розвиток методології філософії освіти. Інформатизація та комп'ютеризація у сфері освіти. Стандартизація освіти. Методологія синергетичних стратегій в освіті. Педагогічна футурологія. Синергетика як методологія створення простору та принципи міждисциплінарної комунікації. Синергетична парадигма в контексті сучасної освіти. Синергетичні стратегії та транс дисциплінарна освіта в XXI ст. Управління освітніми процесами в сучасних умовах: інновації та проблеми моделювання. Онтологічні та аксіологічні проблеми освіти і виховання. Онтологічні проблеми в предметному полі філософії освіти. Феномен освіти в контексті онтології людського буття. Освітній простір як соціальне явище. Цінності освіти і виховання та їх розвиток у філософсько-педагогічній аксіології. Філософсько-педагогічна антропологія. Антропологічний вимір освіти і виховання. Основні напрями філософсько-педагогічної антропології. Формування педагогічних проблем в галузі філософської антропології. Зміна парадигми в педагогіці. Криза освіти в контексті педагогічно-антропологічних проблем. Педагогічна антропологія як методологія педагогіки. Філософсько-педагогічна епістемологія. Комунікаційні засади педагогічної епістемології. Інституційні засади педагогічної епістемології. Системний підхід до педагогічної епістемології. Філософія освіти в Україні.

Тема 14. Соціокультурні трансформації сьогодення. Глобалізація.

Історична динаміка саморозвитку світової спільноти. Сучасне розуміння сутності глобалізму як головного процесу епохи. Світовий порядок на рубежі XX–XXI ст. Техногенні й інформаційні фактори радикального перетворення відносин у сучасному світі. Комп'ютеризація й інформатизація. Глобалізація і відчуження. Глобалізація і «вторинна» міфотворчість. Глобалізація і криза моральних традицій. Фундаментальні протиріччя глобалізації. Постмодерн та глобальна інформаційна цивілізація.

Соціально-економічні фактори глобалізації. Світові центри глобалізації. Трансконтинентальні компанії і банки. Трансконтинентальна інфраструктура світової економіки. Концепція пост економічного суспільства. Філософія сучасного бізнесу «зі швидкістю світла». Роль релігійного фактору в процесах глобалізації.

Демографічні особливості розвитку глобального суспільства. Глобалізація і населення. Людські якості і глобалізація. Глобалізація і міграція. Процеси глобалізації і проблема збереження національно-релігійної ідентичності. Етноси в умовах глобалізації. Глобалізація і національні культури: уніфікація чи взаємопроникнення.

Глобальна екологічна ситуація. Новий діалог людини з природою. Глобалізація і основні напрями збереження екосистем. Екологізація природничих і гуманітарних дисциплін.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДО ВИПРОБУВАННЯ

1. Аренд Г. Становище людини. Л.: Літопис, 1999. 254 с.
2. Аристотель Метафізика. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 26–30.
3. Аристотель. Категорії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 88–98.
4. Аристотель. Метафізика. К.: Основи, 2000.
5. Аристотель. Нікомахова етика. К.: Аквілон-плюс, 2002. 480 с.
6. Аристотель. Політика / Пер. з давньогре. О. Кислюка. К.: Основи, 2000. 239 с.
7. Белл Д. Настання постіндустріального суспільства. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення)/ За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 419–431.
8. Бергсон А. Творческая эволюция. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 133–175.
9. Бердяев М. Витоки і смисл російського комунізму. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології. К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2009. С. 444–448.
10. Бердяев Н. Философия свободы. Смысл творчества. М.: Правда, 1989. 608 с.
11. Беседы и суждения Конфуция. СПб.: ООО “Издательство “Кристалл”, 1999. 1120 с.
12. Бжезинський З. Велика шахівниця. Л., 2000. 236 с.
13. Бэкон Ф. Новый Органон. Бэкон Ф. Сочинения. В 2-х т. М.: Мысль, 1991. Т. 1.
14. Валлерстайн И. Конец знакомого мира. Социология XXI века. М.: Логос, 2003. 236 с.
15. Валлерстайн И. После либерализма. М.: Логос, 2003. 256 с.
16. Валлерстайн И. Социальное измерение вечно? Ничто никогда не меняется?. Социс. 1997. № 1. С. 8–21.
17. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізм. К.: Основи, 1994. С. 38–69.
18. Вернадский В. Научное мировоззрение. На переломе: философские дискуссии 20-х годов. М.: Политиздат, 1990. С. 180-203.
19. Вернадський В. Декілька слів про ноосферу. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 217–225.
20. Вернадський В. Про науковий світогляд. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.279–290.
21. ВітгенштайнЛ. Логіко-філософський трактат. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 403–413.
22. Возняк Т. Що є істина? Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали.

- Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 197–202.
23. Г'юм Д. Трактат про людську природу. К.: Всесвіт, 2004. 550 с.
 24. Габермас Ю. Структурні перетворення суспільної відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Л.: Літопис, 2000. 318 с.
 25. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну. К.: Основи, 2001.
 26. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. В 2 т. / Пер. з нім. К.: Юніверс, 2000. Т. 1: Герменевтика І: Основи філософської герменевтики. 464 с.
 27. Гайдеггер М. Що таке метафізика?. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 74–86.
 28. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 432–443.
 29. Гегель Г.В.Ф. Наука логіки. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 99–112.
 30. Гегель. Феноменологія духу. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 480–490.
 31. Гейзінга Й. Природа і значення гри як явище культури. Гра й змагання як чинники формування культури. Ігровий елемент сучасної культури. Й. Гейзінга *Homo ludens*. К.: Основи, 1994. С. 7–241.
 32. Гердер Й. Мова і національна індивідуальність. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 37–46.
 33. Гоббс Т. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. К.: Дух і літера, 2000. 600 с.
 34. Горбач М. Філософія Памфіла Юркевича. л: Каменярь, 2007. 184 с.
 35. Гуссерль Е. Ідеї до чистої феноменології та феноменологічної філософії . Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 280–292.
 36. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философии. Вопросы философии. 1986. № 3. С. 102–145.
 37. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. К.: Лібра, 2003. 216 с.
 38. Декарт Р. Метафізичні роздуми. Міркування стосовно наук. Головні правила методу. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 59–73.
 39. Дерида Ж. Письмо та відмінність. К.: Основи, 2004. 602 с.
 40. Дильтей В. Типи світогляду і уявлення їх у метафізичних системах. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 150–162.
 41. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов / АН СССР, Ин-т философии. М.: Мысль, 1979. 620 с.
 42. Донцов Д. Дух нашої давнини. К.: МАУП, 2005. 568 с.
 43. Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. Посібник. / Упоряд. М. Тарасенко та ін. К.: Либідь, 1993. С. 379–380.
 44. Дрогобич Юрій. Годы и пророчества. Х.: Факт, 2002. 288 с.
 45. Еллюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні

- матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 228–236.
46. Енгельс Ф. Діалектика природи. Маркс К., Енгельс Ф. Твори. У 50 т. К.: Політвидав України, 1980. Т. 20. С. 319–576.
 47. Енгельс Ф. Людвіг Фейербахі кінець класичної німецької філософії. Маркс К., Енгельс Ф. Твори. У 50 т. К.: Політвидав України, 1980. Т. 21.
 48. Заїченко Г. Постмодернізм: ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 202–211.
 49. Иноземцев В. Расколота цивилизация. М.: AcademLa-Наука, 1999. 724 с.
 50. Іларіон Київський. Слово про закон і благодать Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. Посібник. / Упоряд. М. Тарасенко та ін. К.: Либідь, 1993. С. 8–28.
 51. Ільєнков Е. Філософія і молодість. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 51–58.
 52. Камю А. Бунтівна людина. Камю А. Вибрані твори. У 3-х т / Пер. з фр. Х.: Фоліо, 1997. Т. 3. Ессе. С. 181–438.
 53. Камю А. Міф про Сізіфа. Есе про абсурд. Читанка з історії філософії / За ред. Г. Волинки. К.: Довіра, 1993. Кн. 6. Зарубіжна філософія ХХ ст. С. 139–144.
 54. Кант І. К вечному миру. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 310–330.
 55. Кант І. Пролегомены ко всякойбудущейметафизике, могущей появиться как наука. Антология мировой философии. М.: Мысль, 1971. Т. 3. 760 с.
 56. Кант І. Критика практичного розуму. К.: Юніверс, 2004. 240 с.
 57. Кант І. Критика чистого розуму. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 113–122.
 58. Кассирер Э. Дослідження людини. Вступ до філософії культури. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 174–186.
 59. Кастельс М. Информационная эпоха. Экономика, общество, культура, [пер. Б. Верпаховского]. М.: Высшая школа экономики, 2000. 607 с.
 60. Козловськи П. Постмодерна культура. Сучасна зарубіжна філософія: Течії і напрями (Хрестоматія). К.: Либідь, 1996. С. 245–294.
 61. Копнін П. Гносеологічні та логічні основи науки // Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 334–343.
 62. Копнін П. Логіка науки чи наука логіки? Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.47–50.
 63. Корет Э. Основы метафизики / Пер. с нем. К.: Тандем, 1998. 248 с.
 64. Кримський С. Зміст та функції природничонаукової картини світу. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина

2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 211–218.
65. Кримський С. Філософія – авантюра духу чи літургія смислу? Кримський С. Запити філософських смислів. К.: ПАРАПАН, 2003. С. 8-21.
66. Кузанский Н. Об ученом незнании. М.: Азбука-классика, 2001. 320 с.
67. Кун Т. Структура научных революций / Пер. с англ. М.: АСТ, 2001. 605 с.
68. Кьеркегор С. Болезнь к смерти. Кьеркегор С. Страх и трепет. М.: Республика, 1993. С. 251–350.
69. ЛевінасЕ. Чи є онтологія фундаментальною?. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 141–149.
70. Ленін В. Матеріалізм і емпіріокритицизм. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 187–193.
71. Липа Ю. Призначення України. Л.: Просвіта, 1992.
72. Локк Дж. Два трактати про врядування. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 561–573.
73. Лосев А. Философия имени; Музыка как предмет логики; Диалектика мифа. Лосев А. Из ранних произведений. М.: Правда, 1990.
74. Лосев А. Эллинистически-римская эстетика. М., 2002.
75. Луман Н. Общество как социальная система. М.: Логос, 2004. 232 с.
76. Мак'явелліН. Державець. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 549–560.
77. Мамардашвили М. Философия – это сознание вслух. Мамардашвили М. Сознание и цивилизация. Тексты и беседы. М.: Логос, 2004. С. 87–103.
78. Мамардашвили М.К. Наука и культура. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.114–133.
79. Мамардашвили М.К. Наука и ценности – бесконечное и конечное. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 110–114.
80. МамардашвіліМ. Картезіанські роздуми. К.: Стінос, 2000. 311 с.
81. Мангайм К. Идеология та утопія / Пер. з нім. К.: Дух і літера. 2008. 370 с.
82. Маркс К. До критики політичної економії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 414–418.
83. Маркс К. Приватна власність і комунізм. Різні етапи розвитку комуністичних поглядів. Грубий, зрівняльний комунізм і комунізм як соціалізм, що збігається з гуманізмом. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 514–525.
84. Маркузе Г. Ерос і цивілізація. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 470–478.
85. Маркузе Г. Одномерный человек. М.: REFL-book, 1994. 331 с.
86. Ніцше Ф. Антихристиянин або прокляття християнству. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології / За заг. ред. Г. Лозко. К.: КМПУ ім. Б. Грінченка, 2009. С. 164–227.

87. Ніцше Ф. Генеалогія моралі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 132-140.
88. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия? М.: Наука, 1991. С. 51–192.
89. Ортега-и-Гассет Х. Бунт мас. Вибрані твори. К.: Основи, 1994. С. 15–90.
90. Ортега-и-Гассет Х. Місія Університету. Ідея Університету. Антологія / Упоряд.: М. Зубрицька. Л.: Літопис, 2002. 304 с.
91. Парсонс Т. Система современных обществ. М.: Аспект-пресс, 1997. 270 с.
92. Патнэм Х. Разум, истина и история. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 89–110.
93. Паточка Я. Негативний платонізм. Вічність та історичність. Паточка Я. Єретичні ессе про філософію історії. К.: Основи, 2001. 373 с.
94. Платон Держава. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 7–26.
95. Платон. Бенкет. Тімей. Читанка з історії філософії. Книга І. Філософія Стародавнього світу. К.: Довіра, 1993.
96. Платон. Держава / Пер. з давньогрец. Д. Коваль. К.: Основи, 2000. 355 с.
97. Платон. Діалоги / Пер. з давньогрец. К.: Основи, 1999. 395 с.
98. Попович М. Мироззрение древних славян. К.: Наукова думка, 1985. 210 с.
99. Попович М. Наука шукає надійних фортець. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 183–187.
100. Попович М. Прийняття істини. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 187–192.
101. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: В 2 т. К.: Основи, 1994. Т. 2. 494 с.
102. Поппер К. Злиденність історизму. К.: Абрис, 1994. 192 с.
103. Поппер К. Логика и рост научного знания. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.265–276.
104. Потєбня О. Думка і мова. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 391–402.
105. Пригожин І. Порядок із хаосу: новий діалог «людини з природою». Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 344–353.
106. Рассел Б. Людське пізнання. Його сфера та межі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 321–333.
107. Рассел Б. Піднесення науки. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали /

- Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 30–39.
108. Рікер П. Конфлікт інтерпретацій. Герменевтичні нариси. Генеза. 1994. № 1. С. 46–60.
109. Рікер П. Сам як інший. К.: Дух і літера, 2002. 456 с.
110. Роттердамський Е. Похвала Глупоті. Домашні бесіди. К.: Основи, 1993. С. 13–106.
111. Руссо Ж.-Ж. Про суспільну угоду, або Принципи політичного права. К.: Port-Royal, 2001. 583 с.
112. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо. Нарис феноменологічної онтології / Пер. з фр. В. Лях, П. Тарашук. К.: Основи, 2001. 835 с.
113. Сартр Ж.-П. Воображаемое. Феноменологическая психология воображения. СПб.: Наука, 2001. 319 с.
114. Сартр Ж.-П. Екзистенціалізм – це гуманізм. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 206–216.
115. Сенека Л. Моральні листа до Луцілія. К.: Основи, 1999. 603 с.
116. Сковорода Г. Діалог. Назва його – Потоп Зміїний. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології. К., 2009. С. 375–390.
117. Сковорода Г. Книжечка, що називається SILENUSALCIBIADIS, тобто ікона алквіадська ІЗРАЇЛЬСЬКІЙ ЗМІЙ. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології / [За заг. ред. Г. Лозко]. К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2009. С. 359–375.
118. Соловьев В. Оправдание добра. М., 1996. 479 с.
119. Сорокин П. Главные тенденции нашего времени. М.: Наука, 1997. 457 с.
120. Сорокин П. Соціальна стратифікація і мобільність. Соціальна і культурна мобільність. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення). К.: Знання, 2009. С. 444–456.
121. Спиноза Б. Этика. Спиноза Б. Сочинения. В 2-х томах. СПб.: Наука, 1999. Т. 1. 489 с.
- В. Спиноза Б. Теологічно-політичний трактат / Пер. з лат. К.: Основи, 2005. 237 с.
- С. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. М.: Наука, 1987. С. 228–235.
122. Тойнбі А. Дослідження історії / Пер. з англ. К.: Основи, 1995. 608 с.
123. Тоффлер Е. Третья волна / Пер. з англ. К.: Всесвіт, 2000. 480 с.
124. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. М.: АСТ, 2003. 669 с.
125. Тоффлер Э., Тоффлер Х. Революционное богатство. Как оно будет создано и как оно изменит нашу жизнь. М.: ООО «Издательство АСТ», 569 с.
126. Українка Л. Руфін і Прісцілла. Леся Українка Збір. творів у 12- ти томах. К., 1979. Т. 5.
127. Українка Л. Стародавня історія східних народів. Катеринослав, 1918. Репринтне видання: Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 256 с.
128. Фай Г. Всемирный переворот. Эссе о новом американском империализме / Пер. с фр. М.: Слава!, 2005. 240 с.
129. Феєрабенд П. Аналітичний показчик. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 365–376.

130. Фіхте Й. Що таке народ у вищому розумінні цього слова і що таке любов до Батьківщини. Націоналізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2000. С. 46–55.
131. Фюрбах Л. Фрагменти до характеристики моєї філософської біографії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 250–260.
132. Франк С. Духовные законы общества. М.: Республика, 1992. 511 с.
133. Франк С. Душа людини. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 502–513.
134. Франки В. Человек в поисках смысла / Пер. с англ. М.: Прогресс, 1990. 368 с.
135. Франко І. Поза межами можливого. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посіб. / Упоряд. М. Тарасенко, М. Русин, А. Бичко та ін. К.: Либідь, 1993. С. 405–407.
136. Франко І. Біблійне оповідання про сотворення світу в світлі науки. Вінніпег, Канада, 1918 (або Франко І. Поема про сотворення світа. К.: МАУП, 2003. 120 с.
137. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. К.: Основи, 1998. 709 с.
138. Фрейд З. Я та Воно. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. п. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 293–302.
139. Фромм Е. Анатомія людської деструктивності. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 270–279.
140. Фромм Э. Бегство от свободы. М.: Прогресс, Универс, 1995. 253 с.
141. Фромм Э. Искусство любить. Фромм Э. Психоанализ и религия; Искусство любить; Иметь или Быть?. К.: Ника-Центр, 1998. С. 97–186.
142. Фуко М. Археологія знання / Пер. з фр. К.: Основи, 2003. 326 с.
143. Фукуяма Ф. Довіра: соціальні добродії і шлях до розквіту. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 538–548.
144. Хайдеггер М. Основные понятия метафизики. Хайдеггер М. Время и бытие. М.: Республика, 1993. С. 342–327.
145. Хакен Г. Синергетика: Иерархия неустойчивостей в самоорганизующихся системах и устройствах. М.: Мир, 1985. С. 12–45.
146. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 391–446.
147. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Полис. 1994. № 1. С. 33–48.
148. Ціцерон М. Про державу; Прозакони; Про природу богів / Пер. з латин. В. Литвинова. К.: Основи, 1998. 476 с.
149. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К.: Оріє, 1992. 230 с.
150. Шаян В. Григорій Сковорода – лицар святої борні. Гамільтон, Канада, 1984.
151. Швейцер А. Культура і етика. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 609–621.
152. Шелер М. Місце людини в Космосі. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 1999. С. 261–269.
153. Шеллінг Ф. Про відношення реального та ідеального в природі. Філософія:

- хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 194–205.
154. Шинкарук В. Діалектика: традиційний і нові підходи. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 175–183.
155. Шинкарук В. Світогляд і філософія. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 163–173.
156. Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность. М.: Республика, 1992. 447 с.
157. Шпенглер О. Присмерк Європи. Нариси морфології світової історії. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 587–596.
158. ЭволаЮ. Языческий империализм. М.: Арктогея, 1994.
159. Юнг К.-Г. Архетип и символ. М.: Ренессанс, 1991. 386 с.
160. Юнг К.-Г. Проблема души нашего времени. М.: Академический проект, 2007. 288 с.
161. Юркевич П. Мир з ближнім як умова християнського співжиття: Докази буття Божого. Філософська і соціологічна думка. 1990. № 10.
162. Юркевич П. Серце та його значення у духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. п. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 491–501.
163. Яковенко Б. Що таке філософія? (Вступ до трансценденталізму). Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. С. 28–34.
164. Ясперс К. Психологія світоглядів. К.: Юніверс, 2009. 464 с.
165. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М.: Республика, 1994. 527 с.
166. Ясперс К. Современная наука. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрест. матер. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С. 239–246.

III. ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ

1. Андрущенко В. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. К.: Знання України, 2004. 804 с.
2. Андрущенко В. Історія соціальної філософії: Підручник для студ. вищих навч. закладів. К.: Тандем, 2000. 416 с.
3. Антологія християнства: хрестоматія з релігієзнавства та культурології. К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2009. 503 с.
4. Антологія мировой философии. М.: ООО «Издательство АСТ», 2001.
5. Асмус В. Античная философия. М.: Высшая школа, 2005. 402 с.
6. Биков В. Моделі організаційних систем відкритої освіти: Монографія. К.: Атіка, 2009. 684 с.
7. Бойченко І. Філософія історії: Підручник. К.: Знання, 2000. 723 с.
8. Булатов М. Філософський словник. К.: Стіл ос, 2009. 575 с.

9. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов. М.: Республика, 2003.
10. Вища освіта України і Болонський процес: Навч. посіб. / За ред. В. Кременя. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2004. 384 с.
11. Габермас Ю. Ідея Університету – навчальні процеси. Ідея Університету: Антологія. Л.: Літопис, 2002. 304 с.
12. Герасимчук А., Тимошенко З. Курс лекцій з філософії: Навч. посіб. К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2002. 422 с.
13. Гершунский Б. Философия образования для XXI века. (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). М.: Совершенство, 1998. 608 с.
14. Гессен С. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / Отв. ред. и сост. П. Алексеев. М.: Школа-Пресс, 1995. 448 с.
15. Гусев В. Вступ до метафізики: навч. посібник. К.: Либідь, 2004.
16. Гусинский Э., Турчанинова Ю. Введение в философию образования. М.: Логос, 2000. 224 с.
17. Джахая Л. Системность философских категорий. Философские науки. 2006. № 7.
18. Добронравова І., Білоус Т., Комар О. Новітня філософія науки. Підручник. К.: Логос, 2009. 243 с.
19. Д'юїДж. Демократія і освіта. Л.: Літопис, 2003. 294 с.
20. Єрмоленко А. Комунікативна практична філософія. К.: Лібра, 1999. 488 с.
21. Зарудний Є. Філософія: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 200 с.
22. Зотов А. Современная западная философия. М.: Высшая школа, 2001. 784 с.
23. Ідея Університету: Антологія Л.: Літопис, 2002. 304 с.
24. Історія української філософії: Підруч. / В. Горський та ін. К.: Либідь, 2004.
25. Історія філософії: Підр. / А. Бичко, І. Бичко. К.: Либідь, 2001. 408 с.
26. Історія філософії: Підр. / В. Ярошовець та ін. К.: Знання України, 2006. 1200 с.
27. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підр./ Г. Волинка та ін. К.: Каравела, 2006. 480 с.
28. Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. посібник для студентів вищ. навч. Закладів / Упорядн. М. Тарасенко, М. Русин, І. Бичко та ін. К.: Либідь, 1993.
29. Канке В. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX столетия. М.: Логос, 2000. 320 с.
30. Касьян В. Філософія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навч. посіб. К.: Знання, 2008. 347 с.
31. Клепко С. Філософія освіти в європейському контексті. Полтава: ПОШЛО, 2006. 328 с.
32. Конверский А Теория и ее обоснование. К., 2000. 179 с.
33. Кохановский В. Основы философии науки: Учебное пособ. для аспирантов. Ростов н/Д: Феникс, 2007. 608 с.
34. Кохановский В. Философия: Учеб. пособ. Ростов н/Д: Феникс, 2003.
35. Кремень В. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія. К.: Педагогічна думка, 2008. 472 с.
36. Кремень В. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум. К.: Грамота, 2007. 576 с.
37. Кремень В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник. К.: Книга, 2005. 528 с.

38. Кремень В. Освіта і наука України. Шляхи модернізації. К.: Грамота, 2003. 216 с.
39. Крижко В. Антологія аксіологічної парадигми освіти. Навч. посб. К.: Освіта України, 2005. 440 с.
40. Крижко В. Аксіологічний потенціал державного управління освітою: Навч. посібник. К.: Освіта України, 2005. 224 с.
41. Культура. Ідеологія. Особистість: Метод.-світогляд. аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. К.: Знання України, 2005. 580 с.
42. Лозко Г. Етнологія України: філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. К.: АртЕК, 2001.
43. Лутай В. Філософія сучасної освіти. К.: Центр «Магістрі», 1996. 256 с.
44. Лутай В. Філософія освіти XXI століття: у контексті синергетичної парадигми. Діалог культур: Україна у світовому контексті. Філософія освіти: 36. наук, праць. Л., 1999. – Вип. 4.
45. Максюта М. Вступ до філософії: Навчальний посібник. К.: Вид-во КНАУ, 2001. 673 с.
46. МедоузД., Рандерс Й., МедоузД. Пределы роста: Учеб пособие. М.: Академкнига, 2008. 344 с.
47. Мир философии: Книга для чтения: В 2-х ч. М.: Политиздат, 1991. Ч. 1. Исходные философ, проблемы, понятия и принципы. 672 с.; ч. Человек. Общество. Культура. 624 с.
48. Михальченко Н. Украинское общество: трансформация, модернизация или лимитроф Европы? К.: Изд. ин-та Высшей школы, 2001. 440 с.
49. Модернізація системи вищої освіти: соціальна цінність і вартість для України: монографія. К.: Педагогічна думка, 2007. 222 с.
50. Неперервнапрофесійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Моногр. / За ред. І. Зязюна. К.: Віпол, 2000.
51. Нестеренко В. Вступ до філософії: онтологія людини. Навч. посіб. Костопіль: Роса, 1995.
52. Огнев'юк В. Освіта в системі цінностей сталого людського досвіду. К.: Знання України, 2003. 450 с.
53. Огнев'юк В. Осягнення освіти: Підсумки XXI століття. К.: Навчальна книга, 2003. 111 с.
54. Основи філософських знань: Підруч. / В. Буслинський, П. Скрипка. Л., 2004.
55. Основные парадигмы и модели образовательной деятельности. Философия социальных и гуманитарных наук. Учебное пособие для вузов / Под общ. ред. С. Лебедева. М.: Академический проект, 2006.
56. Павловський К. Трансформації вищої освіти в XXI столітті: польський погляд. К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджменту освіти в Україні», 2005. 230 с.
57. Пазенок В. Філософія: Навч. посіб. К.: Академвидав, 2008.
58. Пашук А. Нариси з історії філософії середніх віків: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 712 с.
59. Пелікан Я. Ідея Університету / Пер. з англ. К.: Дух і літера, 2009. 306 с.
60. Петрушенко В. Філософія: курс лекцій. Навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти I-IV рівнів акредитації. Л.: Новий Світ-2000, 2008.

61. Подольська Є. Філософія: Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006.
62. Поздняков Э. Философия культуры. М.: Интурреклама, 1999. 576 с.
63. Поляков М., Савчук В. Класичний університет: еволюція, сучасний стан, перспективи. К.: Генеза, 2004. 416 с.
64. Причепій С., Черній А., Чекаль Л. Філософія: Підручник для студ. вищих навч. закладів. К.: Академвидав, 2006.
65. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. М.: Когито-Центр, 2002. 396 с.
66. Рассел Б. История западной философии. Новосибирск: Сибирское университетское издательство, 2001.
67. Саух П. Філософія: навчальний посібник. К.: ЦНЛ, 2003. 254 с.
68. Саух П. XX століття: Підсумки. К.: МП Леся, 2009. 284 с.
69. Саух П. Україна на межі тисячоліть: трансформація духу і випробування національним буттям. Рівне: Волинські обереги, 2001. 219 с.
2007. Сидоров Н. Философия образования. Введение. СПб.: Питер, 2003. 303 с.
70. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підруч. для вищ. навч. закл. / В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. К.: Генеза, 2006.
71. Социальная философия / В. Барулин. М.: Гранд, 2002.
72. Татаркевич В. Історія філософії: Антична і середньовічна філософія / Пер. з пол. А Шкарб'юка. Л.: Свічадо, 1997.
2008. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: Наукове видання / За заг. ред. С. Сисоєвої. К.: КІМ, 2005. 424 с.
73. Українська філософія в іменах: Навч. посіб. / К. Огородник, М. Русин. К.: Либідь, 1997. 327 с.
74. Феномен інновацій: освіта, суспільство, культура: монографія / За ред. В. Кременя. К.: Педагогічна думка, 2008. 472 с.
75. Філософія: Підручник / І. Бичко та ін. К.: Либідь, 2002. 408 с.
76. Філософія: Навч. посіб. / Л. Губерський та ін. К.: Вікар, 2008.
77. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / За ред. Л. Губерського. К.: Знання, 2009. 621 с.
78. Філософія. Підручник / За заг. ред. В. Кременя, М. Горлача. Х.: Прапор, 2004. 736 с.
79. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. п. / В. Андрущенко та ін. К.: Каравела, 2009.
80. Філософія: світ людини: Курс лекцій: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. / В. Табачковський, М. Булатов, Н. Хамітов. К.: Либідь, 2004.
81. Філософія науки та інноваційного розвитку / Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін.. К.: Міленіум, 2017. 782 с.
82. Філософія науки та інноваційного розвитку [Навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О. Павлова, С. Сторожук та ін. К.: Міленіум, 2010. 340 с.
83. Філософія освіти / Чекаль Л.А., Горбатюк Т.В., Сторожук С. та ін. К.: Міленіум, 2017. 662 с.
84. Філософія науки / Сторожук С., Гоян І., М. Матвієнко І., С. Данилова Т.В. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017. 588 с.
85. Філософія науки / Сторожук С. В., Гоян І.М., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ

: Симфонія форте, 2016. 520 с.

86. Філософія науки / Сторожук С. В., Гоян І.М., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017. 296 с.
87. Практикум з філософії / Сторожук С. В., Гоян І.М., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017. 176 с.
88. Философия образования. Философия социальных и гуманитарных наук. Учебное пособие для вузов / Под общ. ред. С. Лебедева. М.: Академический проект, 2006.
89. Чанышев А. Курс лекций по древней и средневековой философии: Учеб. пособие для вузов. М.: Высшая школа, 1991.
90. Ящук Т. Філософія історії: Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Либідь, 2004. – 536 с.

VIII. Інформаційні ресурси

1. Архів класичної філософської літератури // http://abuss.narod.ru/Biblio/philos_zip.htm
2. Електронна бібліотека кафедри філософії НПУ імені М.П. Драгоманова // http://kph.npu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=25&Itemid=23
3. Електронна бібліотека філософського факультету // <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/index.html>
4. Сайт «Золотая Философия» // <http://philosophy.allru.net/>
5. Російська електронна бібліотека з філософії історії // <http://filosof.historic.ru/>
6. Бібліотека Якова Кротова // http://krotov.info/spravki/help/alfabet/01_a_im.html
7. Російський філософський портал // <http://filosofia.ru>
8. Електронна бібліотека сайту Інституту філософії РАН // <http://www.philosophy.ru/>
9. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.) <http://www.psylib.kiev.ua>
10. Електронна бібліотека Слави Янко (філософія, психологія, культурологія, мистецтво, історія та ін.) <http://yanko.lib.ru/gum.html>
11. Електронна бібліотека Максима Мошкова (філософія, політологія, релігієзнавство, психологія та ін.) <http://www.lib.ru>
12. Електронна бібліотека з філософії (бібліотека О. Злигостева) <http://filosof.historic.ru/books.shtml>
13. Окремі тексти з філософії (бібліотека О. Косилової) <http://elenakosilova.narod.ru/uhref.html>
14. Сайт інтернет-ресурсів з філософії, політології, соціології, психології та ін. (електронна бібліотека Іхтіка) <http://ihtik.lib.ru/>
15. Електронна філософська бібліотека Поморського державного університету ім. М.В. Ломоносова http://lib.pomorsu.ru/elib/text/phil_tr.htm
16. Бібліотека філософського факультету Омського державного педагогічного університету <http://philos.omsk.edu/libery/index/index.htm>

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Світогляд, його різновиди та структура.
2. Особливості філософії у порівнянні з іншими формами свідомості.
3. Концепції походження філософії.
4. Міф як генетичний виток філософії.
5. Особливості міфологічного світогляду.
6. Суспільне призначення та функції філософії.
7. Головні розділи філософії. Метафізика.
8. Онтологія як частина метафізики, головне питання онтології.

9. Світоглядна функція філософії.
10. Метафізика як метод пізнання, її зв'язок з формальною логікою.
11. Діалектика та метафізика як типи мислення та світосприйняття.
12. Раціональна теологія як частина метафізики. Головне питання теології.
13. Антропологія як розділ філософії, її проблематика.
14. Раціональна психологія як розділ метафізики.
15. Епістемологія як розділ філософії.
16. Передумови філософії у Стародавній Індії.
17. Ортодоксальні і неортодоксальні школи Давньої Індії.
18. Філософські засади буддизму.
19. Зародження філософії у стародавньому Китаї. Філософські погляди Конфуція.
20. Даосизм про начала буття та ідеал мудреця.
21. Основні етапи розвитку давньогрецької філософської думки
22. Космоцентризм давньогрецької філософії.
23. Атомістична школа в античній філософії.
24. Філософські погляди Сократа.
25. Філософські погляди Платона.
26. Платон: погляди на суспільство та державу.
27. Вчення про душу і пізнання Аристотеля.
28. Епікуреїзм, його місце в історії філософії.
29. Стоїцизм як філософська та життєва позиція.
30. Філософія скептицизму.
31. Особливості філософії Середніх віків.
32. Апологетика, її місце в історії європейської думки.
33. Місце патристики в середньовічній філософії.
34. Схоластика, її місце у філософській культурі.
35. Емпірична лінія у філософії Нового часу: Ф. Бекон, Т.Гоббс, Дж. Локк..
36. Ф. Бекон як основоположник раціоналізму.
37. Р. Декарт як основоположник раціоналізму.
38. Проблема субстанції у філософії Нового часу.
39. «Монадологія» Ляйбніца.
40. Б. Паскаль про людину.
41. Н. Макіавеллі про природу політики, влади і моралі.
42. Філософські ідеї Реформації.
43. Філософія епохи Просвітництва.
44. Гносеологія І. Канта.
45. Коперніканський переворот І. Канта.
46. Суб'єктивний ідеалізм Фіхте.
47. Об'єктивний ідеалізм Шеллінга.
48. Гегель як систематик філософських знань.
49. Система Гегеля, її суперечності.
50. Діалектика Г.-В.-Ф. Гегеля, її зміст.
51. Антропологічний матеріалізм Л. Фюєрбаха.
52. Філософські погляди С. К'єркегора.
53. Ірраціоналізм А. Шопенгауера.
54. Нігілізм Ф. Ніцше.
55. Перегляд класичної моделі світорозуміння філософією XIX ст. (позитивізм, марксизм, філософія життя).
56. Історичні форми позитивізму.
57. Сучасний неотомізм: головні ідеї та представники.
58. Основні положення філософії екзистенціалізму.

59. Вихідні положення філософії марксизму.
60. Фрейдистська лінія філософування.
61. Філософія прагматизму: представники та ідеї.
62. Герменевтичний напрям у сучасній філософії.
63. Аналітична філософія: визначення та проблеми.
64. Феномен постмодерну.
65. Філософські ідеї в культурі Київської Русі.
66. Філософський потенціал «Слова про закон і благодать» митрополита Іларіона.
67. Український романтизм ХІХ ст.: головні ідеї та представники.
68. Філософські погляди Г. Сковороди.
69. Сутність концепції «філософії серця» П. Юркевича.
70. Університетська і академічна філософія в Україні ХІХ ст.
71. Філософія в Україні в 20-90 рр. ХХ ст.
72. Політична свідомість і діяльність.
73. Проблема суб'єкту історії.
74. Сцієнтизм і антисцієнтизм як світоглядні орієнтації ХХ ст.
75. Особливості методології пізнання суспільства.
76. Філософія і наука. Проблема науковості філософії.
77. Проблема спрямованості історії.
78. Діалектика як філософська методологія.
79. Тягар свободи, феномен конформізму.
80. Традиційне й індустріальне суспільство.
81. Простір і час як філософські категорії.
82. Моральна свідомість, її роль у житті суспільства.
83. Можливості та межі людського пізнання.
84. Головні концепції природи свідомості.
85. Категорія «дух», її роль в осмисленні внутрішнього світу людини.
86. Смісл історії як філософська проблема.
87. Методологія як частина філософії.
88. Істина як проблема гносеології.
89. Наука як особлива форма пізнання.
90. Типології суспільства в сучасних концепціях соціальної філософії (К. Поппер, Д. Белл, О. Тоффлер).
91. Агностицизм як філософська позиція.
92. Головні концепції походження людини.
93. Метафізика і діалектика як методи філософського пізнання.
94. Особливості філософії епохи Відродження.
95. Суб'єкт і об'єкт пізнання, структура пізнавального процесу.
96. Індивідуальна та суспільна свідомість: риси і співвідношення.
97. Проблема смислу людського буття в екзистенціалізмі.
98. Субстанціальні та реляційні концепції простору та часу.
99. Чуттєвий рівень пізнання та його форми
100. Раціональний рівень пізнання та його форми